

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De summo pontifice & sacro Senatu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

LIBER PRIMVS, DE
SUMMO PONTIFICE, ET
SACRO SENATV.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**ARDINALIVM numerus nostra ætate non est constitutus, & quando apud Pontificem hî conueniant, & num. 10.
- 2 Consistorium quare dicatur, & quid in eo tractetur.
- 3 Respub. regularium sodalitia, & Principes apud Pontificem suos habent oratores, & quid sit eorum munus.
- 4 Diplomata, vulgò bulla, quomodo conficiantur.
- 5 Pontificis potestas breuibus describitur, & numero sequenti.
- 7 Cardinalium dignitas prima est apud Pontificem.
- 8 Cardinales aequiparantur Senatoribus.
- 9 Cardinales cur sic appellentur.

AD REM quidem pertinet statum prius loci, & ipsius Rom. Cur. ac singula eius à capite membra describere. Auctoritas enim pontificia à suo stipite in tot membra dispartitur, vt soleant senescere curiales, antequam rem ipsam intelligant, tibi omnia vnica lectione liquebūt. Vides hic primū Sacrosanctum & Apostolicū Senatum, cuius Pont. ipse caput

caput est, (quem proinde maximum vocant) & Præfecti b. Cardinales membra sunt, quorū certus * nostra ætate non est constitutus numerus, tamen si fortè legatur alias fuisse Apostolorū exemplo c. duodenarium. Hi sancti patres aliàs bis in hebdomada apud Pont. conuehebant, nostra verò ætate decreſcentib. negotijs ſemel tantum, quorum conuentum vulgò conſiſtorium, quod * ea die pro publicis negotijs ſimul conſiſtant, appellamus. Apud ſacrum hunc ſenatum electi ad episcopales, archiepiscopales, metropolitanas, patriarchales eccleſias præponuntur, inſtituunturq; , vbi eccleſia vacet, cuius electio ad Capitulum, Ciuitatem, Prouinciam, Regem, vel alios ſpectet, aliàs à Pont. ſacroque hoc ſenatu eliguntur, ad quos munus hoc ex ſolita omnium Pont. reſeruatione ſpectare dignoſcitur, quæ reſeruatione ad certa quoque monaſteria extendi ſolet, quæ in libris Camera taxata reperiuntur, & in hoc ſacro ſenatu idoneis perſonis conceduntur, vel commendantur; quare & eadem conſiſtorialia vocamus monaſteria, quod conſiſtorialiter de eis diſponi conſueuerit. Hic denique cuncta, quæ ad cultum, ad fidem, ad ipſam religionem, ad pacem Chriſtiani gregis, ad conſeruationem denique temporalis patrimoni Romane Eccleſiæ pertinent, tractantur. Intra ſacrum hunc ſenatum (ceu vniuerſo orbi ſupremum) vnaquæque * Prouincia, ſingulaq; regularium ſodalitia ac Reges, omnes ſuos habent patres tutelares, quos protectores vocant, horū munus eſt, electiones, & alias prouinciæ ſibi addictæ cauſas in ſacro ſenatu proponere: ſolet autē iſ, qui proponit, in electionib. oppoſitores, ſi qui ad ſine

ad ſine

adsint, audire, ac de pluribus inquirere, quæ ad personam eligendam, vel instituendam, ad locum vacantis Ecclesiæ ipsamque Ecclesiam spectare, dignoscuntur, etiam per testes, (quam inquisitionem, vulgò processum vocamus,) quæ omnia scripturæ commendantur, ac in sacro senatu, præiuncta certa propositionis formula recensentur ab ipso proponente, ijs denique sacra senatus responsa expectantibus profert, etiam per apostolicam suam subscriptionem, & sigillo suis munitam, hanc expectantes Reuerendissimo Vicecancellario adferunt, qui aliam ædit suo nomine contra apocham, quæ de facto in ea narrato, ubique apud officialis expeditores fidem facit. Relatione* habita supplices curant diplomata relationi conformia, apud Abbreviatores primum dictari dictata, apud scriptores conscribi, scriptas apud alios expeditores per Cancellariam, vel Cameram apostolicam, quandoque etiam extra ordinem per Secretariam de quibus officijs suis dicemus locis, expediri, ac demum plumbo obsignari, estque hæc posterior expeditionis pars cum officialibus agenda, qua de re non conquerantur populi de summo nostræ ætatis Pontif. Fuit enim hic maiorum lapsus, si lapsum vocare licet, quæ successores non nisi cum grauissima priuatorum vniuersi orbis iactura, qui istos prouetus sua priuata pecunia compararunt, coercere non valent, nec facultates Ro. Ecclesiæ suppetunt, quæ restitutione priuatæ pecuniæ satis sint. Cæterum,* hic nonnulla de summi Pontif. potestate ad te scripsissem, nisi extra fines nostri negocij visa mihi fuissent, in qua specie satis tibi scire pronuncerit, Pontificiam

ficiam potestatem crebriori omnium ortho-
 xorum sententia vniuersæ catholicæ ecclesiæ
 præesse, cui hodiè præest diuus Paulus eius no-
 minis tertius, patria Romanus, gente Farnesia,
 vir etiã apud veteres incōparabilis prudentiæ,
 quem puto diuina certè providentia hisce tem-
 poribus nobis datum, quibus tot calamitatibus
 in dies Ro. Ecclesia affligitur, vt postquam Deo-
 rum ita paulisper conquieuerit, tot, vrgentibus
 malis occurrat.

A N N O T A T I O N E S.

CVIUS Pontifex.] Pontificem * Maximum Chri-
 stianæ Reipub. caput esse, Orthodoxi omnes quot-
 quot de religione scripsere, monumentis tradide-
 rint. Cùm ipse vicem Dei gerat in terris cap. 2. de translat.
 episc. Et Petri successor existat. Cui quanta si per omnes etiã
 Apostolos fuerit tributa potestas, ex illa Seruatoris nostri
 sententia apud Ioannem capite postremo, perspicuè depre-
 henditur, soli Petro dicentis, Pæce oues meas. In quarum
 numero Apostolos fuisse, nemo inficias ibit. Quod diui quo-
 que Chrysostomi graui testimonio non obscure eo loci cōpro-
 batur, qui in persona Christi ad Petrum loquitur in hæc ver-
 ba, Loco mei præpositus esto, & caput fratrum tuorum. Ve-
 rùm hac de re verba facere, esset planè extra cancellos, qui-
 bus me circumscripsi, proflire: Namque illud nostri est in-
 stituti, iudiciales causas breuiter tractare: quæ à tertio li-
 bro exordium sumunt. Vnde supremis (vt dicitur) labris,
 quæ propriam extra materiam sunt, aliquid attingere, satis
 mihi esse existimaui. Præsertim hac de Pontificis potestate
 quæ cum iudicarijs, tumultuarijsque causis nullam habere
 videtur affinitatem: & ne misceamus sacra profanis. Nico-
 laus Antonius Grauatius

Cardinales, Summæ quàm sit dignitatis atque ex-
 cellen-

a
6

b

cellentie amplissimus Cardinalium ordo, nemo est certe, qui nesciat. Et si crescentis Ecclesie primordio haud quam in tanta fuerit praestantia, cum tunc Episcoporum plus deferebatur dignitati, ut veterum monumenta legentibus apparet. Ceterum si rerum est vicissitudo sic temporum conditio, ut, quae floruerunt, nunc obsolescant, ut ita cum Gomefio dicam hac de re differente in proemio regularum Cancellarie. Cardinales * ergo apud Pontificem, principalem locum obtinent, veluti Felinus scribit in rubri. de maiestate & obedientia, eorumque est munus mortuo Pontifice aliquem ex sacrosancto ipsorum collegio sanctimonia, singularique sapientia praeclarum cooptare atque eligere: sic, ut in demortui Pontificis locum ille sufficiatur, quemadmodum & ecumenicis in conciliis aliisque Pontificum sanctionibus non vno in loco statutum legimus, ut in capitu. in nomine Domini, 33. distin. in ca. licet de elect. capi. ubi periculum, eodem titulo, in 6. & in clem. ne Romani, eodem similiter titulo. In qua quidem summi sacerdotis electione, eos universalis ecclesiae vicem gerere prodidit Cardin. Alexan. citato cap. in nomine Domini. Sed Cardinales * cui Romanorum veteri magistratui comparari debeant, (et si mihi haud satis aperta sit deliberatio) contendunt nostrates. Nam Accursius, Bartholusque in l. 1. ff. de offi. praef. praet. Necnon Alber. Ros. in rubric. de statu homin. & Ioan. Plat. in l. curialibus, c. de decur. lib. 10. censuerunt Praefecto praetorio equiparandos, cum quibus Alciatus convenire videtur libro Praetermissorum primo, ubi Cardinales dictos opinatur exemplo civilium magistratuum, cum in libro officiorum Theodosij Praefecti Cardinales appellantur praefecti Praetorio Asiae diacepsos & Praefectus Africae, quod maiores ceteris essent. Ioannes vero Imolensis in l. si queramus, ff. de testament. cui se subscribit Capic. decis. 114. eos Senatoribus aequandos arbitratur, cuius opinionem illa Accursij ac consuetudine probabiliorem esse mihi persuadeo, ea in primis ratione, quod

quod Praefectus praetorio generalem causarum cognitionem cum summo (pro Caesare) imperio ac gladij potestate exercebat, ut in Pandectis, Iustinianoque codice peculiari titulo legitur. Nec quippe alius Praefectus praetorio erat, quam praefectus auditorio Caesaris, veluti Aemilius ille Papinianus fuit, quem iuris asylum ab immensam iuris suppellectilem appellabant. Praetorium enim locus, in quo ius dicitur, est, ut in Evangelio apud Dium Marcum legitur capite decimo quinto. At Cardinales horum nihil habent, nullique praesunt tribunali, si Mario Salomoni viro erudito & aduocato consistoriali credimus incitata, l. 1. Et si me non lateat, praetorium quoque esse eam villae partem, quam paterfamilias habitandam sibi reseruauit, ut Palladius libro primo, capite octauo, & Iurisconsultus in l. 2. ff. de seruit. rust. praed. scriptum reliquere. Et Praefectum praetorij etiam dictum à cohorte praetoria. Apud antiquos enim cohors quaedam erat, quae pratoria vocabatur, quae Consuli aut praetori in provincia praesto semper erat quasiue latus eius cingebat. ut ex Ciceronis verbis coniectari licet ad Quintum fratrem Asiae proconsulem, lib. 1. Asconius autem Pedianus hac de re verba faciens, sic inquit: Veteres enim omnem magistratum, cui pareret exercitus, Praetorem appellauerunt, unde & praetorium tabernaculum eius, & in castris porta praetoria, & hodie quaque praefectus praetorio Haftenus ille. Sed deinde cum Imperium Romanum ad monarchiam deuenit, Principes Romani equitem unum Romanum praetoriae cohorti praefecerunt & praetorio suo, id est, aule. Qui praefectus praetorio hodie ille dici potest, qui magnus magister hospicij appellatur, multum tamen ab antiquo differens, ut doctissimus Budaeus censet in annotat. in Pandectas. Nam antiqui Principes potentia militari Praefectum Praetorio secundum sibi esse voluerunt, ut Burrus Neroni fuit, auctore Tacito libro octauo. Quod Plinius quoque Iunior in Panegyrico Traiani verbis loquens, in hanc profecto memorabilem

sententiam demonstrat. Ego quidem in me, si omnium utilitas ita posceret, etiam Praefecti manum armaui. Quam sententiam à Dione luculentioribus verbis traditam legimus. Nam cum ille nunquam satis laudatus princeps Traianus praefectum praetorio insigni cingulo adornare voluisset, sic ad eum dixisse fertur. Accipe hunc ensen, & si quidem rectè atque è Repub. imperauero pro me, sin secus, in me vtere. Vide ergo ad quatum fastigium hoc munus praefecti praetorio euectum fuerit, quod & Plinius quoque in praefatione Naturalis historiae indicat, ad Titum scribens in haec verba. Et quod nobilius fecisti, dum illud patri pariter, & ordini equestri praestas praefectus praetorii eius. Haftenus Plinius. Cuius quidem praefecti praetorio instar, illum hodie arbitror esse, quem Vicerogè appellamus, puta Neapolis, & in Francia magnum Cancellarium, ut Budæo placet. Vnde, et si praecipuum antiquitus fuerit Praefecti praetorio officium, non tamen Cardinalibus conuenire videtur, quod comprobari etià potest. Nam Praefectus praetorio legem condendi potestatem habet. l. Normam. C. de offic. praef. praet. Cardinales autem legem ferè neuiquam possunt. Sed eos potius Senatorum instar esse, crediderim, & huic opinioni simpliciter commemorato loco Salomonius adheret. Quæ res & si multis comprobari possit argumentis, pauca tamen in medium asseram. Et in primis non imbecilla quidem coniectura, sic probari posse, existimo. Nam Romulo humanis iam rebus subducto, inter reges erant Senatores, ipsique Rempub. gubernabant, donec alius in demortui regis locum successus esset, ut apud Dion. legimus, Liuium atque Plutarchum in vita Numæ. Sic cum inter regnum est, Sacrosanctum Cardinalium collegium Rempub. Christianam regis, difficultatiquè rerum consulit, donec alius ab eis Pontifex creatur. Accedat, quod apud historicos, praesertim Zonaram, Liuiumque scriptum inuenimus, Senatores dignitate, auctoritate, rerumque amplitudine omnibus superiores fuisse, apud Senatum enim totius erat Reipub.

Reipubl. summa innix, vt Senatores primas in consilijs Imperatorum partes obtinent, sicuti significare videtur Sallustius, cū ait: Metellus properè cūctos Senatorij ordinis ex hybernis accersiri eorum, & aliorum, quos idoneos ducebat, consilium habet. Cum igitur Cardinales apud Pontificem omnes antecellant, ac ardua quæque cum illo pertractent, instar Senatorum esse, arbitror. Et hanc in partem plerique inclinant, sulti tantū text. in capit. Constantinus, 96. distinct. inter quos nostræ ætatis Iurisperitorum facile princeps præceptor meus. D. Ioan. Bolognetius in l. omnes populi, numero 64. de iust. & iur. Et Cardinales * appellatos esse reor, id est, principales, vel à ὑποπύλας verba græco, quod latine cor denotat, quasi Pontificis cor. Nam ipsi ecclesie sunt cardines atque columnæ, cap. ministerium de offic. archipresbyt. Et veluti animantia à corde motum suscipiunt, & ianue à cardinibus mouentur: sic à Cardinalibus cū morum, tum vitæ sanctitate, cūcti ad Christiana opera moueri debent mortales. Accedat ad hæc Andreas Barbat in eo, quem edidit tractatus Cardinalium, col. 14. vbi Cardinales partem corporis Papæ appellat per text. in capitul. Felicitis, de pœnis in 6. qui quidem optimè probabit, si ei legem quisquis, C. ad leg. Iul. Maiest. quæ affinis est, coniungemus, & est text. in cap. verum, 6. question. 1. & cap. per venerabilem, qui filij sint legit. Nicolaus, Antonius Grauius.

Duodenarium.) Cardinalium numerum duodenarium aliàs fuisse ad instar Apostolorum sunt, qui (subinde tamen) dixere. Nonnulli autem literis prodiderunt. Cardinales numero 70. exempla discipulorum Christi esse debere, veluti Alberi. Ros. in rub. ff. de sta. hom. & alij quidam, vt Card. refert in clem. Ne Romani, de electione. Verū, cū iure cautum hoc non reperiatur, arbitrio Summi Pontificis (perspecta ecclesie necessitate atque indigentia) Cardinalium numerus residet, vultu vsu ita receptum esse videmus.

mus, vt tradidit Barba. in d. clem. Et tres clericorum ordines Cardinaliū sibi cognomen assumpsere. Nam primò Præbyteri, mox Diaconi, & longo tempore post episcopi Cardinales appellari cœperunt, si Onuphrio Panuino credimus in libello, cui titulus est, de Episcopatibus, titulis & Diaconijs Cardinalium. Et Cardinales episcopi sunt septem, Præbyteri autem viginti octo. Et Diaconi Cardinales sexdecim. Quorum titulos ordinatim describunt Specu. de legato, §. sequitur Aluar. & Præpos. in cap. 1. Episcopum vel Abbatem, & Cassaneus in catalogo gloriæ mundi, in 4. part. consid. 10. & si numero plures arbitrati (vt diximus) Pontificis esse possunt, qui supernumerarij appellarentur, nisi aliter Pontifici placuerit, veluti citati Doctores, & qui peculiare libellos de Cardinalibus scripserunt, explicatum reliquere: ad quos hac in re oportet recurrere. Namque hoc in loco speciatim hac referre, non quadrat. Nic. Ant. Grauius.

De summo Pœnitentiario, ac Sacro Pœnitentiarie officio.

C A P. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Pontifex, ligandi & soluendi in terris quemcumque vellet, potestatem habet.
- 2 Pœnitentiarij summi munus, & quomodo per maiores ecclesias vrbi, Pœnitentiarij siue vicarij ab eo substituti sint, & num. 6.
- 3 Pœnitentiario, (quem summum appellamus) quando credatur, & de eius formula in rescribendo.
- 4 Pœnitentiarie officium, viginti quatuor patronos habet.

5 Pœni-